

Дамаскина у Петропавлівський монастир (ф. 763. оп. 1, № 674); відомості про маєтності монастиря 1746-1747 рр. (ф. 51, оп. 3, № 8719) тощо.

Додамо, що історію Глухова та Глухівщини після гетьманських часів (кінець XVIII – поч. XIX ст.) хронологічно продовжують справи фонду «Глухівський міський магістрат» (ф. 959, оп. 1-2). Тут містяться справи про глухівські пожежі, яких, на жаль, не бракувало, міське будівництво, в т. ч. храмів, про євреїв, поляків та старообрядців тощо. Особливо відзначимо фундаментальну справу № 17, в якій містяться різноманітні документи як от: про надходження даних для складення топографічного опису Глухова 1790 р., про будівництво у місті Триумфальних воріт (1786-1788 рр.), про утримання дому народного училища і видачі жалування вчителям 1790-1791 рр., відновлення церкви у Глухові у 1795-1798 рр.

Таким чином, документи Глухівської сотенної канцелярії є важливим джерелом з історії місцевого краю XVIII ст. і назріла потреба з їх хоча б вибіркової публікації.

Мызык Ю.А., Тарасенко И.Ю. Фонд Глуховской сотенной канцелярии ЦГИА Украины в Киеве как источник по истории Глуховщины первой половины – середины XVIII в.

В статье раскрывается содержание фонда 737 «Глуховская сотенная канцелярия» Центрального государственного исторического архива Украины в Киеве, где сохраняются ценные материалы по истории Глуховщины времен Гетманщины, прежде всего XVIII в. Здесь имеются важные источники социально-экономической истории, есть источники, которые проливают свет на генеалогические вопросы, меньше материала по истории религии и культуры, который необходимо пополнять источниками из других фондов ЦГИА, прежде всего «Генеральной войсковой канцелярии».

Ключевые слова: Глухов, Гетманщина, казацтво, архивы, источники, церковь

Mytsyk Yu.A., Tarasenko I.Yu. Fund of Hlukhiv hundredth chancellery of Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv as a source on Hlukhiv area history of the first half – middle XVIII-th century

The article reveals contents of fund 737 Hlukhiv hundredth chancellery of Central State Historical Archives of Ukraine. Important documents of Hlukhiv area history of Hetman times (XVIII century) are preserved here. There are important sources of social and economical history. Documents of religious and cultural history are needed to add by documents from other funds of CDIAG, first of all General military chancellery.

Key words: Hlukhiv, Hetmanate, Cossacks, archives, sources, church.

06.03.1913 p.

УДК 930.253:94(477)-027.541«17»

Ю.А. Шишкіна

ІСТОРІЯ ГЛУХОВА ДОБИ ГЕТЬМАНЩИНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЦЕНТРАЛЬНОГО ДЕРЖАВНОГО ІСТОРИЧНОГО АРХІВУ УКРАЇНИ У КИЄВІ)

У статті автором проаналізовані та систематизовані матеріали Центрального державного історичного архіву України у Києві, що стосуються забудови міста Глухова та історичних подій, які відбувалися у ньому у період Гетьманщини.

Ключові слова: Гетьманщина, Глухів, архів, фонди, пожежі, перепланування, відбудова.

Джерела є носієм відомостей про епоху, яка вивчається. Вони дозволяють об'єктивно уявити реальну картину буття. Саме джерела розкривають світогляд суспільства епохи, дозволяють виявити закономірність історичного процесу, залучають до науки раніше невідомі факти. Вивчення джерел дозволяє отримати фактичні знання, що складають основу подальших висновків. Вивченням українського історичного джерелознавства займалися такі дослідники, як С. Макарчук [1], А.Є. Атаманенко [2], О.М. Богдашина [3] та інші.

Цінність історичного джерела залежить від того, наскільки повно та достовірно в ньому відображені найбільш суттєві та характерні риси того чи іншого історичного періоду, події. У фондах Центрального державного історичного архіву України зберігаються документи, які досить широко висвітлюють історію Глухова доби Гетьманщини і які є писаними свідками тих подій, що відбувалися в місті та мали суттєвий вплив на поступ української історії. Аналіз цих документів значно збагатить інформативну базу та розширить межі творчого пошуку для дослідників, які вивчають зазначений історичний період.

Фонди Центрального державного історичного архіву України зберігають універсали, укази, ордера глухівських гетьманів Івана Скоропадського, Данила Апостола, Кирила Розумовського, керуючого Малоросією генерал-фельдмаршала П.О. Румянцева-Задунайського.

Мова йде про листування гетьмана Д. Апостола з князем Олександром Шаховським, з урядом Лубенської полкової канцелярії, з Київським архієпископом [4; 5; 6], гетьмана Кирила Розумовського з домовою економічною канцелярією [7]. У фондах архіву є переписка керівництва ІІ Малоросійської колегії з Генеральним військовим судом з питань виконання указів Катерини ІІ та Сенату, а також порядку встановлення магдебурзького права та функціонування поштового тракту від м. Глухова до м. Харкова [8], укази Генеральної військової канцелярії, Стародубської військової канцелярії,

Київської полкової канцелярії, Інструкція Глухівської гарнізонної канцелярії, доклади Канцелярії (1753). Матеріали третейського суду (1741 р.) [9; 10; 11; 12; 13; 14; 15] відбивають не лише стан державних органів управління того часу, але й міру виконання офіційних розпоряджень на місцях, причини, які заважали їхньому виконанню, або навпаки – спонукали.

Будівельна діяльність, яка у цей час активно розгорталася у місті, відображена переліком робіт, якими керував «архітектури подмастерий Андрій Квасов», відомостями про різновиди побудови дворів у місті, башень і мостів, ремонт княжих домов, зведення ливарного заводу, будівництво канцелярії комісії та будинків для членів комісії (1747 р.) [16; 17; 18; 19; 20], будівництво архітектором Квасовим «казённых» будівель у Глухові (1771) [21; 22; 23], ремонт мостів та брам у Глухові (1767, 1787) [24]. Є документ про надання бунчуковому товаришу Івану Пісоцькому під забудову нової землі замість вилученої при переплануванні міста (травень – липень 1749 року) [25].

У фондах архіву знаходиться широкий пласт документів, які засвідчують активність вищих посадових осіб та державних органів управління щодо перепланування та відбудови міста після пожежі 1748 р.: «Экстракт дел» генеральної військової канцелярії про забудову Глухова після пожежі (1748 р.) [26]; про призначення архітектора І. Мергасова до проектування і прокладання регулярної системи вулиць після пожежі 1748 року [27; 28]; про пошук будівельних матеріалів для побудови в Глухові дворів для вищої адміністрації Лівобережної України після пожежі 1748 року [29]; про організацію найма робітників і виділення коштів на брукування дубових, соснових колод для побудови воріт і мостів у фортеці Глухова (1749) [30]; про набір козачих підсусідків та посполитих Глухова 100 чоловіків для допомоги колодникам у розчищенні головних глухівських вулиць та про видачу малоросійським скарбом 20 крб. для їх харчування (1749) [31]; про відведення місця для будівництва торгових лавок, що згоріли під час пожежі в Глухові у 1748 р., забудову міста крмними, соляними, вугільними та іншими лавками після цього лиха (зазначені прізвища власників та місцезнаходження крмниць) [32]; про заготівлю будівельного лісу для замощення половини вулиць Глухова від Московських до Київських воріт та про виділення теслярів і землекопів для цієї роботи (1749) [33]; про організацію протипожежної охорони Глухова (1749) [34]; про присилку з Стародубського полку теслярів для побудови фортечних воріт та підйомних мостів [35]; про призначення архітекторського учня Карпа Борзаковського на допомогу архітектури гезелю Івану Мергасову для участі у переплануванні

Глухова після пожежі 1748 року та затвердження їм обом окладного жалування [36].

Цікавими для дослідників є План торгівельних закладів у Глухові після пожежі 1748 року [37], справи про побудову спроектованого учнем архітектури Карпом Борзаковським житлового будинку для канцеляристів Генеральної військової канцелярії в Глухові (1759) [38], про казенне будівництво у Глухові (1776) [39], про ширину вулиць до пожежі 23 травня 1748 року [40], про кількість і назви вулиць з реєстру вартових постів (1751) [41], про розширення вулиць (з ордеру канцелярії від 10 листопада 1753 року) [42]. Тут згадуються вулиці «Большая», Мостовая, Сварківська та кофейний дім, Севська, Путивльська, Спаська, Московська велика перспективна. Мається план торгівельних закладів у Глухові до пожежі 1748 року [43]. Є відомість про кількість шинків і дворів, які належали гетьману І. Скоропадському [44]. В архіві також зберігаються типові проекти офіцерських будинків (1763) [45], плани та фасади жилих будинків (1764) [46], опис двору й будинку генерального військового судді І. Бороздни [47], перелік дворів та їх власників [48], перелік приміщень де розміщувалась Канцелярія малоросійських зборів [49]. У документах згадуються глухівські міські будівлі: Київські ворота, Некрасівська брама, школи та шпиталь, харчевня, гражданський пляц перед Миколаївською церквою [50; 51; 52; 53]. Також у цей час відбувається відведення під забудову нової землі замість вилученої при переплануванні Глухова [54].

Після пожежі для відбудови міста із казни виділялися чималі кошти, тому фінансові операції з цього приводу залишили по собі чималу кількість документів. Мається на увазі «Ізвестіє» в канцелярію міністерського правління про виділення коштів на побудову приміщення для Глухівського сотенного управління, сотенної канцелярії (1749) [55; 56], а також справи про оплату праці колодників які працюють на будівництві будинків для членів канцелярії [57], спробу мінера інженерного корпусу Єфима Наумова одержати за будівництво фортечних воріт і мостів в Глухові по 7 копійок в день на харчування [58], виділення коштів на дах для новозбудованого кам'яного архіву у Глухові [59], чолобитна Генеральної військової канцелярії у Колегію іноземних справ із запитом про джерела коштів на добудову архіву у Глухові (1750) [60], виділення коштів для приміщень і архіву Генеральної військової канцелярії [61], виділення коштів для ремонту дворів збудованих у Глухові росіян – членів Генеральної військової канцелярії (1751) [62], донесення і кошторис глухівського сотника Дем'яна Туряньського про кошти, необхідні для ремонту дерев'яної бруківки і воріт у Глухові (1751) [63], надання глухівському гарнізону 50 четвертей на рік вугілля, потрібного

для ремонту зброї та спорядження (1753) [64], видачу з Військового скарбу грошей в Експедицію Батуринського і Глухівського будівництва (1753) [65], чолобитна глухівського сотника з проханням не конфісковувати його маєтностей в рахунок казенних грошей, втрачених у його домі під час пожежі 1748 р. [66].

Варто виділити окремих корпус документів, пов'язаних з церковним будівництвом та реставрацією: указ Київської полкової канцелярії про набір мулярів, штукатурів, теслярів для спорудження церкви в Глухові [67]; про найм робітників для оздоблення церкви в Глухові та з інших питань [68]; про мурування Михайлівської дзвіниці в м. Глухові (поч. XVIII ст.) [69]; про Михайлівську церкву, що була «погорілая» (1731) [70]; «Криловые ведомости» церковей г. Глухова [71]; метричні книги Василевської, Троїцької, Різдвяної церков Глухова [72]. Тут згадується глухівська Троїцька церква, яка потребувала реставрації у 1720 р. [73; 74] (справа про не підтвердження жителями полку ствердження дружини гетьмана І. Скоропадського про збір грошей для реставрації Троїцької церкви в Глухові) [75], дозвіл на ремонт вітваря в Миколаївській церкві (1732) [76], виготовлення нового іконостасу для Миколаївського собору замість загиблого під час пожежі 1748 р. (1751-1758 рр.) [77], церква архістратига Михайла під час пожежі 23 травня 1748 р. [78], школа при церкві «Михайла-архангела» в Глухові (1767 р.) [79]. Маються відомості про розписи іконостасу Глухівської церкви (1752 р.) [80].

Чимало збереглося документів, які засвідчують довготривалий процес зведення Троїцького собору: будівництво кам'яної Троїцької церкви, фінансування, закінчення робіт архітектором Квасовим (1765 р.) [81; 82; 83; 84], у тому числі асигнування грошей на реставрацію Троїцької соборної церкви, згорілої під час пожежі 7 серпня 1784 р. [85].

Цікавим є пласт документів про діяльність монастирів Глухівщини. Це справи про призначення румунського архімандрита Домаскіна до Глухівського Петропавлівського монастиря [86], про постачання цегли і дерева для будівництва церкви в Гамаліївському монастирі [87], видачу коштів зі Скарбу військового на реставрацію Глухівського дівочого монастиря (1754-1756) [88]. Зберігається у архіві «Подтвердительная грамота на владение, выданная Елизаветой Петровной священнику церкви Св. Анастасии в г. Глухове Гаврилу Головне» (на пергаменті) [89].

У середині XVIII ст. після отримання гетьманської булави активність у розбудові міста та власних палат виявляв Кирило Розумовський. Це підтверджується наступними документами: про гетьманське будівництво у Глухові і Батурині [90]; про сприяння А. Квасову в розшуку та перевезенні

до Глухова живописців, різьбярів потрібних для оздоблення гетьманського дому [91]; про наряд Глухівської, Кролевецької, Воронізької сотень Ніжинського повіту і Новгородської сотні Стародубського повіту на 60 теслярів для будівництва льодовень у гетьманському палаці (1751 р.) [92]; про виклик з м. Козелець Київського полку до м. Глухів колишнього придворного живописця Івана Чайковського для розпису та позолоти жертovníка у домовій церкві гетьмана Кирила Розумовського [93]; про повернення у Економічну канцелярію гетьмана Кирила Розумовського із Військового Скарбу грошей, витрачених на будівництво прибудов у гетьманському палаці (1751 р.) [94]; про відшкодування жителям Веригінського передмістя Глухова за їх будівлі та двори приєднані до гетьманського двору (1752 р.) [95]; про оплату матеріалів ілюмінації, які відбулись у гетьманському палаці (1751 р.) [96]; про звільнення підданих імператорського духівника Федора Добрянського від нарядів на гетьманське будівництво (1751 р.) [97]; про ремонт і благоустрій шляху для приїзду у Глухів гетьмана К. Розумовського 16 квітня – 14 червня 1751 р. [98]; про висилку в експедицію Глухівського і Батуринського будівництва теслярів та гончарів для ремонту печей, стайні та іншого в гетьманському будинку (1756 р.) [99].

У фондах архіву маються згадки про архітектора Антона Рінальді, що був при будинку гетьмана (1756 р.) та реєстр будинків і майна на Глухівському дворі гетьмана Кирила Розумовського (1760 р.) [100].

Місто неодноразово потерпало від пожеж та переживало чергові відбудови та перепланування, про що свідчать такі документи, як повідомлення про пожежу 1722 року, під час якої згоріла церква Св. Анастасії, свідчення господаря гетьманського двору Григорія Яснопольського про події 18 квітня 1722 р. в Глухові (оригінал) [101]. Згадуються пожежі в Глухові 1726, 1729 років [102; 103; 104]. У 51 фонді зберігаються справи про ремонт мостів і башт після пожежі 1734 р. [105], про неодноразові пожежі в Глухові (1748 р.) [106], про загибель документів під час пожежі 1748 р., 1749 р. [107; 108], про пожежу з доповіді Генеральної військової канцелярії (1753) [109], про забудову Глухова після пожежі (1753-1759 рр.) [110], про найсильнішу пожежу та причини її виникнення (1784 р.) [111], про погорілі будівлі та майно [113], про купівлю міською владою Глухова у жителів їх особистих споруд у зв'язку з перебудовою міста після пожежі [113], свідчення про пожежу в Глухові у серпні 1784 р. [114].

Серед фондових матеріалів архіву зберігаються різні справи та супліки жителів міста, чолобитні, відомості про суперечки та стягнення боргів, протоколи допитів, донесення та укази

священиків, сотників. Це відомість солдатів, служивих та відставних і солдатських уділів, які живуть своїми дворами в Глухові (1748 р.) [115], справа про з'ясування порядку виконання подвірної повинності в Глухові та Глухівській сотні (1763 р.) [116], відомості про жителів, що вийшли з-за кордону [117], про існування в Глухові посади поліцеймейстера (зайнятої городовим отаманом), вимоги до поліцейської служби та розподіл обов'язку її несення серед міського населення (1757 р.) [118], про наявність у місті Глухові дренажу (а можливо й каналізації) з «определення» канцелярії (1750 р.) [119].

Деякі документи прямо свідчать про існування у місті різних установ та їх діяльність. Серед них слід виокремити наступні справи: про замовлення гетьмана Данила Апостола у м. Гадяньську через торговців волами оптової партії медикаментів для Глухівської аптеки [120]; ордер П.О. Румянцева, донесення чиновників та старшин про видання медикаментів Глухівській аптеці [121]; про існування в Глухові «малої кофейні» (1748 р.) [122]; про надання місця для будівництва комор глухівському міщанину Григорію Мельнику (1755 р.) [123]. Маються документальні відомості про проведення у Глухові ярмарок за 1732 р. [124], Троїцького ярмарку у 1748, 1755, 1756, 1758 рр.) [125; 126; 127; 128; 129].

Дослідникам варто звернути увагу на широкий пласт документів, що мають відношення до розгляду конфліктних ситуацій, які відбувалися у місті. Їх введення до наукового обігу дасть можливість глибокого розуміння тих процесів, які відбувалися в Україні в сфері судочинства та правоохоронній діяльності. Автором статті виявлені наступні справи: про наявність у Глухові слідчої комісії про розбір кривд, вчинених глухівським гарнізонним полком жителям м. Глухів [130]; про боротьбу зі спекуляцією хлібом у Глухові в 1754 р. [131]; про побиття та пограбування господарських приміщень при церкві [132]; про обвинувачення військового канцеляриста Потапа Кролевця у побитті дітей глухівської гарнізонної школи [133]; про обтяження вахмістром жителів Глухова поборами та побиття їх (1737 р.) [134]; про військову «битовуху» (1737) [135]; про розшуки втікачів [136]; прохання ремісничих управ про заборону не членам цехів займатися ремеслами та списки ремісників [137]; про намагання цегляних майстрів одержати недоплачені гроші за цеглу, виготовлену для будівництва соборної Троїцької церкви (1751 р.) [138]; про шахрайський продаж бунчуковим товаришем (1751 р.) [139]; про свавільне зайняття квартир у Глухові офіцерами і солдатами Глухівського гарнізонного полку (1751 р.) [140]; про бійку козаків з солдатами на Сварківській вулиці Глухова (1751 р.) [141]; про

розслідування обставин побиття глухівського городничого прапорщиком під час пожежі 24 серпня 1756 р. [142]; про пограбування запорозьким козаком Глухівського жіночого монастиря (1763 р.) [143].

Справи про існування у Глухові ливарно-гарматного заводу (1748 р.) [144], про направлення з міст і сіл Лівобережної України ковалів, столярів, теслярів, колісників, гончарів та інших до військового двору у Глухові для ремонту і відлиття гармат (1739 р.) [145], про підряд гончарним цехом м. Глухів на постачання цегли та глини для побудови ливарного заводу у Глухові (1739 р.) [146], про порохований завод (1755 р.) [147], цегляні казенні заводи, кожевений завод (1773 р.) [148; 149] підтверджують думку про достатній рівень економічного розвитку міста та його вузьку галузеву спрямованість у зазначену добу. Маються рапорти та донесення магістратів Шостинського порохового заводу, старшини, козаків чиновників та інших про затримання біглих, захоплення земель та майна, про спорудження казенних будинків у Глухові (1778 р.) [150], документальні підтвердження про існування навколо Глухова слободок Веригін, Усівка та Білополівка, що належали до Глухівської ратуші [151], схема околиці Глухова (1748) [152], перелік дворів та їх власників у слободі Веригінській [153].

Дослідники можуть використовувати цей різноплановий матеріал з історії Глухова, маючи доступ до широкої архівної бази. Ґрунтовне вивчення джерел, обробка та їх аналіз дають можливість всебічно висвітлити різні аспекти історії останньої столиці Гетьманщини та визначити її роль в історії України, дати оцінку культурно-політичним процесам, що відбувались в країні у XVIII столітті.

Посилання

1. Макаруч С. Писемні джерела з історії України. Курс лекцій. Львів, 1999. – 214 с.
2. Атаманенко А.Є. Деякі проблеми дослідження історії джерелознавства та археографії / А.Є. Атаманенко / Історіографічні та джерелознавчі проблеми історії України. Образи науки: Міжвузівський зб. наук. пр. – Д.: Вид-во Дніпропетр. ун-ту, 2000. – С. 13-21.
3. Богдашина О.М. Джерелознавство історії України: теорія, історія, методика: Навчально-методичний посібник. – 2-ге вид., доп. – Х., 2005. – 306 с.
4. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (Далі – ЦДАК України), ф. 51, оп. 3, спр. 3024, арк. 1-3.
5. ЦДАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 3058, арк. 1-5.
6. ЦДАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 3728, арк. 1-3.
7. ЦДАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13333, арк. 1-3.
8. ЦДАК України, ф. 763, оп. 1, спр. 669.
9. ЦДАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 91.
10. ЦДАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 72.
11. ЦДАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11896, арк. 1-12.
12. ЦДАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 896.
13. ЦДАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8086, арк. 5.
14. ЦДАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 1056.
15. ЦДАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 4097, арк. 1-5.

16. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 5217, арк. 2.
17. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 6049, арк. 8-49.
18. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8865.
19. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7671.
20. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 14755, арк. 17.
21. ЦДІАК України, ф. 763, оп. 1, спр. 440.
22. ЦДІАК України, ф. 763, оп. 1, спр. 387.
23. ЦДІАК України, ф. 54, оп. 3, спр. 10081, 10082.
24. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 57, арк. 1-146.
25. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9883, арк. 1-5.
26. ЦДІАК України, ф. 1501, оп. 1, спр. 176, арк. 2-4.
27. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13675, арк. 3.
28. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10881, арк. 1-5, 8-10.
29. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9945, арк. 1-5.
30. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9922, арк. 1-9.
31. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9661, арк. 1-16.
32. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13739, арк. 1-436.
33. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9969, арк. 1-5.
34. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9647, арк. 1-4.
35. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9800, арк. 1-23.
36. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10440, арк. 1-4.
37. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 16776, арк. 3, 4.
38. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13679, арк. 1-16.
39. ЦДІАК України, ф. 54, оп. 3, спр. 10081, 10082.
40. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9061, арк. 10,16.
41. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10027, арк. 7.
42. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11775, арк. 12.
43. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 16771, арк. 12,13.
44. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 1173, арк. 18,19.
45. ЦДІАК України, ф. 1725, оп. 1, спр. 1024, арк. 252.
46. ЦДІАК України, ф. 1725, оп. 1, спр. 1024, арк. 253.
47. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 4176, арк. 1-9.
48. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 6049, арк. 8-13.
49. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7202, арк. 1.
50. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 5163, арк. 15.
51. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 708, 709, арк. 2, 4.
52. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 4044, арк. 2.
53. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7244, арк. 1.
54. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9896, арк. 1-10.
55. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9911, арк. 10.
56. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10028, арк. 1-8.
57. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10081, арк. 2,3.
58. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9920, арк. 1-9.
59. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10542, арк. 1-8.
60. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10644, арк. 1.
61. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11676, арк. 1-15.
62. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10777, арк. 1-5.
63. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10671, арк. 1-5.
64. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11616, арк. 1-7.
65. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11918, арк. 1-3.
66. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10510, арк. 1.
67. ЦДІАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 72, арк. 80.
68. ЦДІАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 91.
69. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 786, арк. 2,20.
70. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 3848, арк. 2.
71. ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1009, спр. 3,4, арк. 17,18,77 зв.
72. ЦДІАК України, ф. 127, оп. 1012, спр. 167,198, 232.
73. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 3949, арк. 2.
74. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 786, арк. 2.
75. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 3949, арк. 1-3.
76. ЦДІАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 72, арк. 80.
77. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11363, арк. 1-104.
78. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8987, арк. 2.
79. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 5209, арк. 3.
80. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 1163, арк. 13.
81. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8819.
82. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11034, арк. 1-10.
83. ЦДІАК України, ф. 54, оп. 1, спр. 11.
84. ЦДІАК України, ф. 54, оп. 1, спр. 11, арк. 1-70.
85. ЦДІАК України, ф. 736, оп. 1, спр. 1038.
86. ЦДІАК України, ф. 763, оп. 1, спр. 674.
87. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 709, арк. 3 зв.
88. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 12447, арк. 1-7.
89. ЦДІАК України, ф. 219, оп. 2, спр. 1702.
90. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11357, арк. 4-6.
91. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 12030, арк. 1-6.
92. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10842, арк. 1-4.
93. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 19094, арк. 1 зв.
94. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10682, арк. 1-8.
95. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11174, арк. 15-25.
96. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10656, арк. 1-8.
97. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11319, арк. 1-4.
98. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10873, арк. 1-15.
99. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13673, арк. 1-9.
100. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13675, арк. 3.
101. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 708, арк. 1-3.
102. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 610, арк. 50.
103. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 2490, арк. 2.
104. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 3171, арк. 3.
105. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 4893, арк. 1-40.
106. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8907, арк. 3 зв.
107. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8689, арк. 15, 17.
108. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 457а, арк. 1-5.
109. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11896, арк. 2.
110. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13420.
111. ЦДІАК України, ф. 193, оп. 1, спр. 272, арк. 13.
112. ЦДІАК України, ф. 736, оп. 1, спр. 246.
113. ЦДІАК України, ф. 736, оп. 3, спр. 369.
114. ЦДІАК України, ф. 54, оп. 1, спр. 3251, арк. 9-26.
115. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9064, арк. 3.
116. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 2498, арк. 1-6.
117. ЦДІАК України, ф. 959, оп. 2, спр. 5, арк. 61,70.
118. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 14677, арк. 2-3.
119. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10362, арк. 2.
120. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 18703, арк. 4.
121. ЦДІАК України, ф. 763, оп. 1, спр. 331.
122. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9437, арк. 1-3.
123. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13472, арк. 1-9.
124. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 4193, арк. 2.
125. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9438, арк. 2.
126. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13084, арк. 2.
127. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 12733, арк. 7.
128. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 14111, арк. 1 зв.
129. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 15261, арк. 3 зв.
130. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 12085, арк. 2.
131. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 12297, арк. 1-8.
132. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7825, арк. 1-4.
133. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7730.
134. ЦДІАК України, ф. 64, оп. 1, спр. 1128.
135. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 5851, арк. 1-4.
136. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 6992, арк. 1-4.
137. ЦДІАК України, ф. 1749, оп. 3, спр. 32, арк. 239-247.
138. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10799, арк. 1-4.
139. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10955, арк. 1-5.
140. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 10854, арк. 1-10.
141. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 11000, арк. 12,13.
142. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13684, арк. 1-5.
143. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 2634, арк. 1-8.
144. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 9257, арк. 1 зв.
145. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7764, арк. 1-249.
146. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7671.
147. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 13186, арк. 2.
148. ЦДІАК України, ф. 54, оп. 1, спр. 1396, арк. 2.
149. ЦДІАК України, ф. 54, оп. 3, спр. 7508, арк. 35.
150. ЦДІАК України, ф. 763, оп. 1, спр. 570.
151. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 7368, арк. 2 зв.

152. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 8892, арк. 12-15.
153. ЦДІАК України, ф. 51, оп. 3, спр. 6049, арк. 18-20, 25 зв.

Шишкіна Ю.А. История Глухова периода Гетманщины (по материалам Центрального государственного исторического архива Украины в Киеве)

Статья автором проанализированы и систематизированы материалы Центрального государственного исторического архива Украины в Киеве, которые касаются застройки города Глухова и исторических событий, которые происходили в нем в период Гетманщины.

Ключевые слова: Гетманщина, Глухов, архив, фонды, пожары, перепланирование, отстройка

Shyshkina Yu.A. Hlukhiv history in Hetmanate period. (based on Central State Historical Archive of Ukraine in Kyiv)

In this paper the author analyzed and systematized materials of the Central State Historical Archives of Ukraine in Kiev concerning development of Hlukhiv and historical events that took place in it during Hetmanate period

Key words: Hetmanate, Hlukhiv, archive, funds, fire, replanning, reconstruction

05.04.2013

УДК [94(477.52)(093.4):347.67]«17»

А.В. Попружна

**НЕОПУБЛІКОВАНА ДУХІВНИЦЯ
ГЛУХІВСЬКОЇ ПРОТОПОПИХИ
МЕЛАНІЇ СОФОНОВИЧ**

Стаття містить публікацію духівниці Меланії Софонович, удови глухівського протопопа Максима Софоновича.

Ключові слова: Глухів, М. Софонович, духівниця.

Укладати тестамент у XVII – XVIII ст. мали можливість представники різних соціальних верств – козацької старшин, міщанства і духівництва. Це дало змогу сучасним дослідникам використовувати заповіді як джерело з історії певних соціальних спільнот. Зокрема, Н. Білоус розглядає тестаменти як джерело історії київських міщан середини XVI – першої половини XVII століття [1], А. Гедьо за допомогою духівниць відновлює повсякденне життя Ніжинської грецької громади XVIII – першої половини XIX ст. [2], Л. Демченко аналізує духівниці представників князівських родів Волині у XVI ст. [3], О. Кривошея досліджує заповіді представників знатних козацьких родів Гетьманщини XVII – XVIII ст. [4].

У цілому духівниці – це важливе історичне джерело для дослідження світогляду, родинних взаємовідносин, побуту, матеріального становища людини, представника певної соціальної спільноти.

У колекції тестаментів О. Лазаревського [5] в Інституті рукопису Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського зберігається неопублікована

духівниця Меланії Софонович – удови глухівського протопопа Максима Софоновича, датована 1725 р.

Меланія заповідає майно сину Олексію, який також став священником, заміжнім дочкам Анастасії та Февронії, дружині померлого сина Параскеві з онуками.

Духівниця Меланії Софонович є цінним джерелом з історії Глухівщини першої половини XVIII ст. У ній згадуються храми міста, а також навколишні села. Ці відомості збагачують уявлення про Глухів та його передмістя у першій половині XVIII ст.

Документ опрацьований на підставі правил передачі тексту кириличних документів XVI – XVIII ст. популярним методом. Нерозпізнані місця в тексті духівниці позначені трикрапкою в квадратних дужках, а місця, у прочитанні яких бракує певності, позначені знаком питання.

**Духівниця глухівської протопопи Меланії
Софонович. 1725 р.**

Року тисяча семсот двадцять п'ятого місяця фебруарія второго дня.

Я, Меланія Максимова Софоновичева [1], протопопи́ха глуховская, будучи нині при старості лет посещена от Всемогущого Бога слабостию здоров'я и надеючися еже день настае смертного (которий яко тать приходить) часа такую остатной моей воли в собвенных моих, чрез працю мою и мужа моего набытых, добрах на детей моих же: сына Алексея священника Святониколского [2] и на позосталую другого моего сына Федора жону Параскевию з трема детмы, и на дочерей Анастасию и Февронию ни с чіего примусу и понужденія, але з власной воли моей чинно легкацію, желаючы того, дабы впредь по смерти моей между ними, детмы моими, за позосталии имениа не было трудности и турбаций, и мне б за тое, если они дети мои беспорядочны в расположении отческих имений остануться, пред общим Судією не ответствовать, и того ради все недвижиміе добра, якіе я з мужем моим совокупно власним коштом и працею нажили, з рассмотренія моего материнського, на оных всех вишеозначенных детей моих легкую ниже следующим порядком.

Первіе сину моему, отцу Алексію, футор Ловранский [3] з млином, о двух колах будучим, в котором одно коло от отца купленное, а другое им самим, отцем Алексеем, у Гридякы за тысячу семсот дванадцять золотих набытое з двома сеножатми к тому хутору приналежащими, именно одна на санном, а другая на [...] сенокосніе найдучіеся под Турановкою [4] и Хотменовкою [5], огороди з садом з [...] за путивлскою брамою [...] половину.

Двор в Глухове [6] будучий зо всем хоронним строеніем, в котором нині он жителство имеет, в пахотных полях також коло Глухова, яко и коло Хотменовкы найдуючих вся ему, отцу Алексію, третая часть.